

Auctor de se loquitur. — Dedit prædictus comes Rainaldus in supradicto burgo locum ad ecclesiam construendam; in quo exstructa fuit capella in honorem S. Andreæ apostoli. Quæ ex materia lignorum facta, per incuriam ad nihilum postea fuit redacta. Dedit in Evoregio terram, quæ fuit Theudeberti; quæ a monachis aliquandiu possessa est; sed propter contrarietates, quas Odilo quidam faciebat eis, intermissa ab his, usque dum possidentibus ipsis locum sancti Anatolii, iterum jam dictus comes restituit illis. Actum est hoc ab Incarnatione Domini millesimo vigesimo sexto, post mortem Willelmi comitis, qui ipso anno obiit. De habitatoribus vero ipsius oppidi aliquanti clerici vel laici venientes ad conversionem monachicam in hoc monasterio, dederunt facultates suas sancto protectori nostro Benigno. Aliquantis offerentes filios suos, similiter contulerunt de rebus suis. Inter quos pater meus me offerens, exceptis aliis rebus, dedit secus puteum domum, et sedem unius caldarie: quæ super solutione census data est postea, ea conventionem, ut qui eam teneret, quadraginta sex solidos omni anno persolveret.

Aliquanto post transacto tempore idem memoratus comes Rainaldus juxta castellum, Vesullum dictum, dedit ecclesiam in honore sancti Georgii sacratam, ut ibi construeretur monasterium, et quatuor monachi ibidem constituerentur, qui omni tempore Deo servientes exorarent pro requie animarum patris sui ac matris, fratrisque, ac pro semetipso, omnique parentela. Dedit ad eorum stipendia vineas et terras, vel quodcumque fuit necessa-

rium: piscationem insuper cum hominibus qui de hoc ministerio sibi serviebant. Huic donationi præsens fuit memoratus archiepiscopus Hugo, deditque per baculum, quem ferre manu solebat, altare prædictæ ecclesiæ abbati Halynardo, et ob memoriam hujus rei commutaverunt virgas suas. Burchardus quoque comes dedit locum Offonis-villa dictum, quondam nobilem abbatiam, et in honore sancti Leodegarii consecratam, utque monasticus ordo ibidem repararetur deprecatus est enixius memoratum abbatem Halynardum.

Sed et Rotgerius dominus castri, quod vocatur Wangionum rivus, ecclesiam a patre suo Widone in honorem sancti Stephani constructam ea intentione largitus est, ut expulsis canonicis monachi ibi collocarentur ad serviendum Deo die noctuque. Rainaldus etiam possessor castri, quod Castellio dicitur, ad obitum veniens, ac sumens habitum monachicum, dedit potestatem sancti Juliani cum omnibus ad eam pertinentibus terris, et mancipiis, atque ecclesia ipsius sancti nomini dicata: ubi potuit monachos constitui, qui pro ejus anima ac ceterorum fidelium exorarent Deum. Simili modo Albertus comes Metensis dedit villam quam dicunt Wiferei curtem cum mancipiis utriusque sexus. Ipse quidem in vita sua dare disposuit, sed eo mortuo Girardus dux filius ejus adimplevit. Necnon et matrona quædam, Letgardis nomine, soror Lamberti episcopi, dedit ecclesiam sitam in villa dicta Islo super Mosam fluvium, in comitatu Bassiniacensi.

Finis historiæ præsentis.

CHRONICI ABBATIÆ S. BENIGNI CONTINUATIO.

Non autem a nobis hujus antiqui sacrique divi Benigni modernis monasterii cultoribus prætermittenda sunt, et oblivioni tradenda, quæ ad decus et ornatum hujus ecclesiæ totiusque congregationis commodum fecerunt, seu concesserunt supradictorum abbatum, benefactorumque præclarissimi successores. Quis enim digne venerabilium Patrum Jarentonis, Odonis, Hugonis, Roberti, aut Alexandri, sive illius maximi nostri benefactoris domni Claudii de Charmis benefacta enarrare valebit; aut eadem potius nixu toto discere non desiderabit? Itaque quoniam (ut ait quidam) plus movent exempla, quam verba, utque illorum exemplo bene vivere sancteque in congregatione hac conversari satagamus, cupiamusque, ad ipsorum balbutientes licet nobilissima præclarissimæ gesta explicanda calarum (Deo concedente) adaptare audebimus, atque curabimus.

De vigilantissimo pastore Jarentone.

Jarento igitur hujus cœnobii venerabilis post Halynardum tertius abbas electus (præfuerant enim

Joannes et Adalbero, de quorum gestis nihil prorsus nobis reperiri potuit) ad hoc veniens monasterium illud ferme destitutum invenit: nam et forinsecus possessiones factione pravorum principum annullatæ pene fuerant, interius autem observantia regularis, fervorque religionis tepefactus omnino videbatur. Sed ipsius venerandi Patris diebus satis amabiliter, placide, et benigne hanc Ecclesiam visus est Deus respexisse, cum aliquantis antea temporibus ipsam miserabiliter visus fuerit (ut hoc modo loquar) despexisse. Is namque venerabilis pastor divino fultus auxilio, et religionis cultum in pristinum statum restituit, et non paucas possessiones amissas recuperavit, ac nunquam prius habitas sua prudentia acquirere meruit. Nam quia erat profundus scientia et eloquio, prudens consilio, principibus tam ecclesiasticis quam secularibus valde placebat. Et quoties illos adisset, maximum in eorum curiis locum habebat, et ab ipsis magnifice muneratus redibat. Porro illi non satis erat per vicina sibi loca ecclesiæ sibi commissæ commoda perquirere, sed ad

exteras et remotas regiones, in Hispaniam scilicet, atque Angliam pergendo, aurum, argentum, pallia, aliquanta autem et ecclesiastica ornamenta undecunque huc convehebat. Et ut fidelis minister quæ sibi a fidelibus tradita fuerant, domus suæ fideliter utilitatibus impendebat. Unde et contigit divina favente clementia, ut in diebus ejus tam religionis gratia, quam externarum rerum affluentia, super omnes sibi vicinas hæc Ecclesia caput extulerit. Verum de possessionibus per eum recuperatis vel etiam acquisitis aliqua memoranda referamus. Hic venerabilis Pater sua industria cellam sanctæ Mariæ Cabilonensis recuperavit, necnon et cellam de Sarcophagis. Tuntardus (25) Valentiniensis episcopus hortatu præfati Patris Jarentonis dedit nobis ecclesias quas in Valentiniensi territorio habemus.

Hugo quoque Bisuntinensis archiepiscopus favore ipsius Patris Jarentonis nobis contulit capellam de Logia novella. Necnon et Agano Eduensis episcopus etiam nobis dedit ecclesiam sancti Jacobi de Arneto. Ipso etiam interveniente duo nobiles viri sub eo conversi, dederunt alodium suum de Hischino, et S. Benigno de Bosco. Per ejus siquidem ac monachorum illius industriam habitari et reædificari ceperunt villæ istæ: videlicet, Casnedus major et minor, Marcennarius, Varescis, et Misiniacus: ex quibus duas, Casnedum scilicet et Marcenniicum, ad anniversarium suum faciendum deputavit.

Cujus autem jam dicti Patris tempore venerandus Ecclesiæ Bajocensis præsul, Odo vocatus, a suorum progenitorum Northmanniæ comitum, qui hanc Divionensem Ecclesiam affectu unico dilexerunt, eamque rebus et possessionibus plurimum provexerunt, tramite salutari minime degenerans, imo potius imitator eorum perfectus existens, affectum ipsorum suo tempore studuit renovare, ut et sua et illorum memoria apud nos semper nova merito debeat perdurare. Cujus devotionis indicia, ut ex parte tangamus, cum vice quadam Urbano papam intra Gallias constitutum expeteret, Divionem veniens a jam dicto Patre Jarentone, et fratribus hujus loci, tanta honorificentia exceptus est, ut sibi nimis incompetens videretur, si tanto eorum obsequio æquali vicissitudine non responderet, et suum erga eos affectum perenni testimonio comprobaret. Unde adhortante ipsum Willelmo Bajocensis Ecclesiæ decano, pariterque Richardo Rothomagensi archidiacono, dedit sancto Benigno hujus Ecclesiæ Divionensis protectori, per manum supra memorati abbatis Jarentonis, monasterium sive prioratum Sancti Vigoris extra urbem Bajocensium in monte Cirisnatis situm, cum omnibus appenditiis suis, videlicet plenariam decimam totius villæ in qua monasterium situm est, tam in hominibus et territorio quam in cæteris. Dedit et Burgenses quatuor, duos in campo Florido, et reliquos apud pontem Olberti, cum terra et consuetudinibus eorum. Dedit et plenariam deci-

am de villa Tur, cum terra presbyteri. Item ecclesiam de Olferes, ecclesiam de Cruceyo, et ecclesiam de Colgrino cum plenariis earum decimis, et terris ad ipsas pertinentibus, ac terris presbyterorum. Dedit et plenariam decimam de tota Crecavilla, cum terra presbyteri, ea videlicet quæ ad ecclesiam pertinet. Constituit præterea præsul supra nominatus ibidem fieri suam et omnium post futuro: um pontificum, canonicorumque Bajocensium sepulturam. Verum quia hæc omnia, et quæ supra retulimus Divionensi ecclesiæ in Galliis positus dederat, ipsam eandem donationem post modum apud Bajocas in manu præfati abbatis, laude et testimonio clericorum suorum tradidit. Et charta facta non solum quæ dederat confirmavit, sed insuper plura addidit: pecuniam scilicet multam, domos segetibus diversis refertas, animalium etiam pronisculi generis greges, centenarium numerum excedentes.

Multa Robertus episcopus. Lingon. tribuit S. Benigno. Jarento diem extremum clausit. Ademarus abbas. — Domnus Robertus, Ecclesiæ Lingonensis episcopus, qui celsa regum Franciæ ac ducum Burgundiæ stirpe progenitus erat, postquam divina favente gratia pontificatus suscepit regimen, antecessorum suorum pontificum, qui hanc ecclesiam materno semper coluerunt affectu, ita se studuit informare exemplo, eorumque in se transferre animum, ut, quoad vixit, miro semper amore hunc locum dilexerit, et libertate munifica donis ingentibus cumulare studuerit. Denique Dei sanctique Benigni amore succensus, præfati que abbatis Jarentonis frequenti exhortatione communitus, dedit nobis ecclesiam de Noant, cum capella sive sacello ejusdem castri, et omnibus tam ecclesiis quam altaribus ad ipsas pertinentibus. Dedit etiam ecclesiam de Claromonte, ecclesiam de Magnomonte, ecclesiam de Icio, ecclesiam de Casnedo, ecclesiam de Spaniaco, ecclesiam de Vareso, ecclesiam de S. Lupo, ecclesiam de Germani villare, ecclesiam de Riviaco, ecclesiam de Occeio, et ecclesiam de pago Adeleni curtis. Addidit præterea ingens erga hunc locum suæ benevolentiæ documentum. Capella namque Wangionisrivi, juris erat Ecclesiæ Divionensis, sed clericis illam tenentibus nullus inde veniebat profectus: unde frequenter a prædicto Patre Jarentone super hoc compulsus precibus, Guydonis etiam ejusdem castri nobilissimi domini crebra exhortatione communitus, clericis inde remotis, tradidit eandem capellam monachis cum omnibus quæ ad ipsam pertinebant, ecclesiam videlicet de Sariscaco, cum omnibus ad eam pertinentibus, dimidiam capellam de Roccurte, et medietatem decimarum, ipsius ecclesiæ de Masnili decimam totam: altare ecclesiæ de Hericurte; terram de Grincurte: medietatem quoque decimarum de Columbeiaco, ubi sunt duæ ecclesiæ.

Constituit etiam supradictus præsul Robertus, ut ecclesiæ Sancti Joannis et Philiberti, quæ intra Di-

(25) Tuntardus. Acherius emendat, Gontardus.

vionem sitæ sunt, liberius et quietius possideremus. Et ut presbyteri in eis celebrarent, aut subrogarentur, vel removerentur ad nutum abbatis, sive hujus loci monachorum, ipsosque presbyteros ab omni exactione presbyterii, episcopi vel archidiaconi immunes esse decrevit. Præcepit etiam prædictus episcopus ut totus panis qui in eisdem ecclesiis offerri consuevit, in refectorio fratribus apponi debeat : ut sæpius dum corpora inde reficerent, largitoris animam ipsi quoque suis precibus recrearent. Suos autem dies in Domino clausit extremos præfatus Pater noster Jarento, migrans ad Dominum anno a Dominica Incarnatione millesimo centesimo quinto. Cui successit in regimine pastoralis officii Ademaricus. Hic inter hujus ecclesiæ benefactores connumerari meruit.

Abbatibus S. Benigni. Hugo, Petrus, Petrus, Philippus. — Eo autem defuncto, huic congregationi præfuit in regimine Henricus : post quem Hugo, Petrus, et alius nomine Petrus, abbates successerunt. His decedentibus præfuit huic ecclesiæ dominus Philippus abbas, qui inter præcipuos computatur, et reliquit eximiam in die obitus sui procuracionem, pro ejusque anniversario plurima habemus bona.

Joannes, Haymo, Petrus. — Circa hæc tempora domui contulit huic quidam miles, nomine Richardus Bigot, quatuor jugera vineæ, sita in campo Bertrand, cum tribus heminis frumenti. Odo etiam miles, ejusdem Richardi filius, dedit nobis tria journalia vineæ existentia in territorio Descolonges, pro anniversario suo singulis annis celebrando. Hi autem ambo in hoc loco sepulturam meruere. Dedit etiam nobilis femina Aglantina, uxor Bartholomæi militis de Villa Comitibus, quadraginta solidos annualis redditus : quæ et in hac ecclesia cum præfato conjugate, ac etiam filio tumultata est. Præfuerunt tunc huic monasterio Joannes et Aymo abbates, qui pauca gesserunt in regimine existentes. Petrus autem illis succedens in pastoralis cura, multa ad ornatum et commodum suæ ecclesiæ dicitur gessisse.

Nivaldus, Galterus, Adam, Gilebertus, Stephanus, Petrus, Richardus, Aymo, Hugo. — Successerunt huic subsequentes Patres : Nivaldus videlicet, Galterus, Adam, Gilebertus, qui de præcipuis hujus abbatiæ benefactoribus est unus. Rainaldus (26) ejus successor pro anniversario procuracionem fecit. Stephanus Raymundus Loys nobis plurima contulit bona. Hic ergo cum præcipuis meruit adscribi. Ipsius tempore (ut creditur) Otto dominus de Grandissono contulit huic monasterio, pro una missa quotidie in altari Sancti Stephani celebranda, triginta tres libras annualis redditus, et sexaginta solidos pro anniversario suo quotannis celebrando. Præfato venerabili Patri Stephano ad Christum migrante, electus est pro pastore venerandus Petrus. Hic fertur plurima nobis bona contulisse, quamvis

A a nobis nil per scripturas repertum sit : et ideo cum præcipuis adscriptus est : et habet in refectorio duodecim præbendas. Post hunc præfuerunt huic abbatiæ Richardus et Aymo, qui et duodecim præbendas habent. Hujus autem diebus quidam Jacobus nomine dedit hujus loci monachis centum solidos Divionenses annui redditus sive census. Præmisso Aymone ad Christum properante, exsurrexit e medio venerandus præ cunctis Hugo de Arcu, honestissimæ conversationis Pater, bonisque moribus adornatus. Hujus autem tempore contigit in hoc monasterio res terribilis atque miranda : turris namque lapidea in medio antiquæ ecclesiæ super bases lapideas summopere stabilita, dimensione longitudinis, latitudinis, et altitudinis copiosa, nobilique fabrica constructa, horribiliter corruit. Sed (o miranda res!) theca lignea, quæ in inferiori parte ecclesiæ pretiosissimas reliquias continebat, super duas columnulas lapideas stabilita, majus ruz pondus sustinuit. Quæ quidem theca omnino illasa diruptis duabus columnulis nullo alio visibili supposito, per seipsam miro modo subsistebat. Lampades etiam quæ in loco dictæ thecæ continuo in veneratione sanctarum reliquiarum ardebant, nec propter tantas ruinas, tamque terribilem flatum et sonitum, nec propter pulveris inexcogitatum turbinem extinctæ sunt.

Hugo abbas ædificat ecclesiam S. Benigni. — Quid igitur isthæc prænuntiabant nisi novæ reædificationis istius templi divinam dispositionem, exaltationisque sanctarum reliquiarum futuram ordinationem designarent? Nam sicut sancto David a Deo fuit prohibitum ædificare domum Dei in Hierusalem, eo quod vir sanguinum esset, quod Salomoni ejus filio permissum est ; sic etiam sanctis Patribus in hoc monasterio degentibus, ex aliquo Spiritus sancti consilio speciali, non fuit permissum domum Domini his reædificare, sanctas reliquias exaltare ; huic autem Salomoni Pacifico, prædicto videlicet Patri Hugoni, ex gratia privilegii specialis reservatum est. Et quoniam melior est obedientia victimis, ideo venerabilis suprædictus Pater inspirationi divinæ non recalcitrans, sed devotissime obtemperans, celeriter operi fabricæ hujus ecclesiæ (ut im-
D præsentiarum est) porrexit dexteram. Quæ quidem fabrica quantis excogitata vigiliis, quantisque sumptibus laboriosis exstructa fuerit, ipsamet loquitur et satis demonstrat. Completa autem anteriori parte jam dictæ fabricæ, quæ juxta vulgare idioma presbyterium nuncupatur, sæpeditus Pater secundum diu ante conceptum propositum aggreditur opus dulcissimum atque amantissimum ; thecam videlicet argenteam decentissima textura conceptam, auro et argento, gemmisque compositam fabricare, in qua sanctæ reliquiæ, quæ diu in imo latitaverant, honorifice conderentur. Qua completa, illius fretus adjutorio qui perficit et solidat omnia, convocat-

(26) Rainaldus. Alias, Raymundus.

vit prædictus Pater barones, archiepiscopos, episcopos, abbates, aliosque prælatos, dissimilitudine officiorum graduumque uni Domino famulantes, cum cleri et populi multitudine copiosa. Congregatoque tam nobili cœtu pretiosissimas patroni nostri Christi athletæ Benigni de loco ubi annis plurimis quieverant, reliquias amoventes, infra dictam thecam sive capsam, post majus altare decenter atque sumptuose in alto stabilitam, in hymnis et confessionibus Dominum benedicentes, cum maximo cleri populique gaudio conderunt, anno a Christiana nativitate millesimo ducesimo octogesimo octavo, quarto Kalendas Novembris.

Hujus autem venerabilis Patris tempore, multi ejus progenie et alii multi extranei, huic ecclesiæ et ejus habitatoribus multa bona contulerunt. Inter quos præcipuus fuit Hugo, dominus de Arcu, miles, et Marguareta ejus uxor. Qui quidem Hugo nobis dedit sexaginta solidos Viennenses, sitos et assignatos super homines Disier, recipiendos in die anniversarii sui per monachos hujus loci, quotannis celebrandi. Humbertus etiam de Arcu dedit tres hominas frumenti pro procuratione. Dedit etiam nobis quædam nobilis domina, dicta Isabella de Pesinis, pro anniversario quadraginta solidos Turonenses, in die obitus sui annuatim percipiendos: hæc autem moriens intus suam elegit sepulturam.

Abbatès Girardus, Henricus, Millo, Joannes, Otto, Petrus.—Plurimis denique in pastoralis cura transactis annorum curriculis sæpe memorato Hugoni venerando, atque plangendo Patri, ad æterna gaudia feliciter migranti successit abbas Girardus. Post quem præfuit huic ecclesiæ Henricus, deinde Millo. Quorum tempore pauca nobis benefacta reperiuntur exhibita. Sed his ad cœlestia regna vocatis, successit venerabilis abbas nomine Joannes. Hic in die anniversarii sui procurationem fecit. Circiter hæc tempora contulit nobis quidam presbyter motus devotione erga beatum patronum nostrum Benignum, Galterus de Boux nominatus, sex modios vini singulis annis pro suo anniversario. Imaginem quoque prædicti nostri protectoris Benigni nobis libere donavit. In hoc loco post præfatum Joannem præfuit Otto, qui nihil ad suæ ecclesiæ ornatum reperitur gessisse. Cui successit Petrus, qui et prædecessori consimilis exstitit.

Petrus alter, Joannes, Guillelmus, Petrus.—Post hos surrexit alius nomine Petrus qui cum præcipuis benefactoribus nostris scribis meruit. Hic (ut a quibusdam fide dignis audivi) a domino Hugone tunc Burgundiæ comite ob sanctitatem qua fulgebat, morumque nobilitatem, a fratribus hujus loci cum humillimis precibus est expetitus, ut videlicet ipse Pater secum beati Jacobi ecclesiam quæ est in Galicia visitare dignaretur. Quod cunctis annuentibus monachis, feliciter complevit. Tandem autem Domino spiritum commendans, successores habuit Joannem, Guillelmum, et Petrum hujus loci abbates.

Vladislaus dux Poloniæ monachus.—Horum dictus licet pauci huic ecclesiæ benefecisse reperiantur, unus tamen Joannes hujus loci monachus, qui faciendum curavit calefactorium dormitorii, fundavitque ligna huic necessaria, est inter cæteros annumeratus. Hugo de Ray prior Sancti Apollinaris cum Huot patre suo, et Marguareta matre ipsius, nobis contulerunt viginti francos, præter domum de la Tannarie. Necnon vir illustrissimus ac nobilissimus nomine Voladislaus, qui prius fuerat dux Albus de Polonia; deinde in hoc loco monachus, sed sobole deficiente per papam dispensatus habitum relinquens, donec hæredem regni sibi successorem haberet. Tandem autem occumbens, hinc sepulturam eligens, huic cœnobio contulit duomillia et quingentos florenos pro duobus anniversariis.

Alexander de Monte-Acuto abbas.—Sed ut ad laudem venerabilis Alexandri de Monte-acuto, prædicti Petri successoris, quidquam enarremus, minime remittendus est calamus. Hic etenim hujus insignis Ecclesiæ constitutus abbas, ipsam magnopere intus et foris continuo studuit adornare. Vascula namque argentea, necnon et pannos aureos, cum plurimis sericeis ornamentis, ac quidquid in ipsa ecclesia tunc decora erant, nobis contulit. Fundavit calefactorium refectorii, et similiter anniversarium suum, necnon elemosynam tredecim pauperum in eadem die faciendam quarto Kalendas Maii. Hic præterea venerandus Pater religionem in hoc loco prudentissime reformavit, manutenuitque et in nullo tepescere permisit quandiu vixit. Totum etiam monasterium strenue gubernavit, reparavit, et in multis decoravit. Dereliquit interea memoratus Pater Alexander successori suo Joanni circiter sex millia aureorum, præter cætera bona. Et ut summam de eo perstringam, ei non credimus æqualem huic loco præfuisse usque ad abbatem Hugonem, qui (ut supra meminimus) ecclesiam thecamque argenteam fabricavit. Hic etiam Alexander dicare fecit ecclesiam hujus monasterii; in crastino autem ejusdem dedicationis annuatim solemne anniversarium sibi ab hujus loci conventu libere concessum. Hic fecit bis refundi magnam campanam quæ Benigna nuncupatur. Justitiam supradicti nostri monasterii, quam pene amittebamus, recuperavit, ac solemnia aresta parlamenti Parisiensis super ea obtinuit.

Joannes abbas.—Hujus reverendi nostri pastoris tempore quidam vocatus Joannes, qui in hac domo conversus erat, nobis donavit pro anniversario suo singulis annis per hujus loci fratres celebrando quatuor viginti francos, et multa alia nobis fecit. Insuper faciendum curavit crucifixum qui in angulo claustris depingitur. Prænomiatus autem venerabilis Pater Alexander, postquam pluribus annorum curriculis abbatiam de Flaviniaco (prius enim illic abbas fuerat) ac etiam præsens cœnobium devotissime gubernavit, a Christo eve-

calus est, anno ab ipsius Domini nostri millesimo quadringentesimo decimo septimo, die quinta mensis Septembris, nobis relinquens successorum, quem prænominamus Joannem de Marcha, abbatem.

Stephanus.— Eo autem die obeunte, huic loco abbas fuit nomine Stephanus. In cujus diebus quidam Renaudotus vocatus, ducis Burgundiæ cubicularius, ac in hoc loco bastonarius, perpetuo fundavit missam in altari Sancti Pauli, quod de novo ædificavit, ipsum dotando quadraginta libris. De quibus viginti quatuor dantur cantori et rectoriario, eam celebrantibus, reliquum vero conventui remanet. Dedit etiam præfatus Renaudotus in fine vitæ suæ ducentos aureos pro duorum anniversariorum fundatione.

Petrus, Hugo de Monte Cuniculo. — Petro autem abbate post præmissum Stephanum regiminis hujus Ecclesiæ curam gerente, Joannes de Laudona cognominatus hujus cœnobii eleemosynam dedit nobis, viginti solidos redditus annui, assignatos supra domum quamdam sitam in castro de Jusseio. Dederunt etiam nobis Joannes de Visen consiliarius domini ducis Burgundiæ, et Joanneta uxor ejus, vas argenteum, in quo repositum est os brachii sancti Laurentii martyris. Tandem migranti ad Dominum Petro supramemorato Patri successit venerabilis Hugo de Monte Cuniculo. Cujus tempore frater Joannes Broissandi hujus cœnobii camerarius, reædificari fecit aulam conventus, sitam juxta domum Camerarii, ac domum Albani, cum torculari sitam ante ecclesiam Sancti Philiberti. Hic etiam fundavit pictantiam carniū, quæ ter in hebdomada a Pascha usque ad Ascensionem Domini fratribus in refectorio distribuitur. Item fundavit dietam carniū faciendam in festo beatæ Mariæ Magdalænæ. Fundavit etiam lampadem cum oleo jugiter ardentem ante altare beatæ Mariæ in navi ecclesiæ. Etiam fundavit luminare in festivitibus ejusdem beatæ Virginis, ut sit in festis apostolorum; ac etiam luminare duorum anniversariorum suorum, ut mos est facere in aliis præcipuis. Andreas de Mommoro in hoc loco infirmarius, tunc nobis dedit imaginem sancti Blasii argenteam, auroque amplissime decoratam, cum una ditissima cappa aurea. Pro anniversario suo Jacobus etiam prædicti Andree frater, subprior de Lareyo dedit Conventui centum libras Turonenses manualiter tradendo, cum cappa de colore quem vulgariter dicunt *cramoisi*, pro suo anniversario. Femina quædam dicta Agnes de Cyterneio, nobis etiam donavit triginta solidos, sitos ac assignatos supra quamdam domum sitam in Cœmeterio.

Humbertus de Saubiez. — Præmissus autem Pater Hugo pro fundatione unius anniversarii nobis contulit ducentos aureos, cum quatuor libris Turonensibus. Fecit etiam fieri campanas sive tympana in hac ecclesia. Dedit præterea sex viginti francos pro facienda procuracione in translatione sancti

A Patris Benedicti. Migravit autem ad Dominum ante ipsius Incarnationis millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo. Post hunc præfuit in hujus Ecclesiæ pastoralis cura domnus Humbertus de Saubiez, qui fieri jussit expensis propriis magnam vitream ad introitum ecclesiæ existentem. Hujus diebus prior de Arneto, nominatus Guillelmus d'Aguilly, dedit hujus monasterii habitatoribus viginti libras Turonenses annui census, retribuites pretio trecentarum librarum.

Walterius de Falerenco, Ludovicus de Tintavilla. — Hic Humberto successit Walterius de Falerenco cognominatus. Hic septingentos aureos (ut dicunt) conventui distribuit. Imo pro ejus intentione dici debet in missa de beata Maria, collecta *Inclina*: et post prædictam missam (quæ scilicet dicitur in veteri ecclesia) quotidie dici debet antiphona de prædicta beata Virgine, cum collecta de eadem; et *Deus cui proprium*, pro ipso Patre. Morientem autem subsecutus est in regimine venerandus Pater Ludovicus, qui de Tintavilla vocatus est: sed pauca gessisse repertus est.

Circiter hæc tempora religiosus quidam, nominatus Benignus de Chemilli, in hac domo camerarius, fundavit missam de beata Dei Genitrice, singulis diebus Sabbati celebrandam, et in omnibus solemnitatibus ejusdem beatæ Virginis eandem missam dici quoque instituit. Guillelmus Regnandiu, hujus domus prior claustralis, manualiter nobis dedit centum libras Turonenses pro uno anniversario. Godefridus etiam cognominatus *Domboys*, hujus loci camerarius, contulit huic monasterio tres heminas frumenti, singulis annis per nos recipiendas.

Claudius de Charmis. Ejus morum probitas. — Post præmissos autem omnes venerabiles pastores, nobis Deus veram in Ecclesia sua lucernam suscitare voluit, vigilantissimum videlicet gregis sui pastorem, venerandumque Patrem ac dominum, dominum Claudium de Charmes, sacri hujus cœnobii abbatem meritissimum, qui ex nobilissima Divionensium procerum prosapia exortus, a puerilibusque diebus in hoc loco sacro beatissimi Patris nostri Benedicti habitu vestitus, cum primum ad aanos pervenisset discretionis, primo cœpit in vinea Domini florere, ac magis magisque pullulare. Fuit namque ob præclaram, qua præfulgebat, prudentiam modestiam, ac piam in omnes benignitatem, morum quoque honestatem, hac in domo subcellerarius, eleemosynarius etiam constitutus est. Quodam vero futuræ præsentis sublimitatis, hic etiam sacræ certis temporibus habere meruit officium. Et ut paucis perstringam, sicut de venerabili Patre Ilinaldo supra tactum est, omnia hujus Ecclesiæ ferme officia solenter et sedulo prudenterque exercuisse visus est.

Tandem autem defuncto reverendo Patre Ludovico de Tintavilla (cujus supra meminimus) hujus loci abbate, non vi armorum, equorumve

strepitu, neque etiam ob nobilitatis, qua præpollebat, celsitudinem, imo potius probis id exposcentibus suis moribus, ob bonamque vitæ per omnia jam cognitæ famam, ac divina, ut pie creditur, hoc concedente voluntate, ad pastorale hujus Dominicæ domus electus est officium. Hic autem in dominico agro ut sedulus cultor, ac fidelis dispensator, talentum sibi creditum, non in terram fodiens, aut abscondens, sed ad decus honoremque ac utilitatem et ornatum Domini sui et sponsæ sanctæ matris Ecclesiæ totis viribus explicare decrevit.

Quæ contulerit beneficia describuntur. — A capite namque incipiens præfatus Pater in hac domo campanile seu tympanibulum mirando quidem ac præ cæteris excolendo opere constitui, plumbeisque laminis ac magnifice collocatis cooperiri jussit, prout cunctis ad hunc locum accedentibus facillime perspicitur. Ipsam quoque ecclesiam propriis expensis dealbari fecit, ornatusque quam antea fuerat, decoravit. Fecit etiam præfatus abbas refundi magnum signum, sive tympanum aut cymbalum, quod in benedictione beati Benedicti nomen assumere voluit, multasque metalli libras in eo addidit. Crucem quoque quæ ante majus altare erigitur, deaurari fecit.

Anno præterito centesimo quinquagesimo et uno, die quarta mensis Januarii, donavit, et manualiter tradidit præfatus venerabilis Pater, ipsum fervida monente devotione, priori et conventui hujus supra nominati monasterii, summam trium millium librarum Turonensium, pro acquirendis censibus et redditibus. *Et* videlicet intentione quod in præfato monasterio pro se suisque omnibus parentibus, familiaribus, benefactoribus vivis ac defunctis, pro spe salutis et incolumitatis suæ, singulis diebus, perpetuisque temporibus per fratres ipsius monasterii celebrantur et dicantur duæ missæ. Prima scilicet alta voce, cum diacono et subdiacono in majori altari hujus prædicti monasterii, forma et modo quibus consueverunt aliæ missæ conventuales in ipsa ecclesia celebrari. Secunda autem submissa voce celebrabitur per unum fratrem monasterii prædicti, in loco, et modo, et tempore fundationis earundem super hoc confectis litteris plenius declaratis.

Præfatus nihilominus Pater venerabilis Claudius de suprascriptis nobis a se libere collatis beneficiis minime contentus, sed devotionis ampliori fervore tactus, acceptantibus prænominatis priore et conventu, dedit manualiterque tradidit priori et conventui summam duorum millium et quatuor centum librarum Turonensium, intentione qua supra, acquirendi census et redditus, pro solutione servitorum divinatorum quæ fieri cupiebat et intendebat. Instituit namque præfatus abbas ultra supra declarata suffragia, ut singulis quatuor temporibus, die videlicet Mercurii, celebrentur per tres priores hujus prædicti cœnobii, tres magnæ missæ

in jam dicto majori altari, et centum parvæ, quæ nullibi dicantur nisi in prædicti S. Benigni ecclesia per fratres ipsius monasterii, vel alios religiosos, aut sæculares, prout in jam dictis litteris declaratur. Dici etiam debent per prædictos fratres dicitur Martis præcedente dictam Mercurii quatuor temporum diem, post prandium alta voce et solemniter, vigiliæ pro defunctis cum novem psalmis et novem lectionibus.

Item intendit sæpeditus Pater, ut per prædictos fratres ipsius monasterii singulis diebus Adventus, et Quadragesimæ, hora secunda post meridiem, dicantur etiam integraliter, solemniter, et alta voce vigiliæ defunctorum novem psalmodum, et novem lectionum, exceptis Dominicis diebus in quibus non dicuntur. Quæ scilicet suffragia sive servitia divina qui dixerint, et ipsis interfuerint, summas in supra dictis litteris ad hoc confectis declaratas, ab hujus dicti monasterii pitancario erunt recepturi. Non tantum autem prædictas pecunias nobis contulit præmemoratus abbas Claudius, imo etiam plurima donavit ecclesiæ ornamenta aurea et serica. Dedit namque ad ornatum suæ ecclesiæ divinumque cultum exaltandum, unam pretiosissimam ac ditissimam casulam cum dalmatica atque tunica. Quæ videlicet ornamenta auro fulgentissimo abundanter sunt cœrta ac composita. Dedit insuper cuppam argenteam, in qua reconditur Dominicum corpus, multo auro copiosissime decoratam. Deinde fieri fecit armariola ad sinistram partem majoris altaris novæ ecclesiæ statuta, quorum partes interiores ferreæ sunt in modum trilicis sive fenestrelularum quarundam fabricatæ, auroque magnifice deauratæ, ut inibi decentius reverentiusque recondentur sacræ ac pretiosæ ipsius ecclesiæ reliquiæ: et maxime cervices sive capita sanctorum, videlicet Benigni Patris nostri, Gregorii Lingouensis episcopi nostri fundatoris, et Radegundis Francorum reginæ. Quæ scilicet Gregorii et Radegundis capita ipse dominus Pater Claudius multo argento auroque sicuti exstant ornavit, munivit et decoravit amplissime. Pilas etiam sive columnas, aut si mavis pilaria, ex aurichalco conflata ante prædictum altare, ac ad ipsius altaris ornatum, sex numero construi fecit. Quæ desuper sex angelorum Christi passionis insignia repræsentantium imagines sustinent; auroque ditissime decorata et insignita, cunctis facilius cernentibus apparere possunt.

Urbs Divio obsidetur. — Circa annum Dominicæ incarnationis millesimum quingentesimum decimum tertium, christianissimo rege Ludovico duodecimo in Francia triumphante, in hac autem domo præsidente memorato reverendo Patre, gens Suevorum, sive, ut eos quidam nominant, Helvetiorum, gens quidem fera et avara, de Germaniæ partibus egrediens, non quæ domini sui sunt, sed propria sectans, ad jussum (ut dicebant) Maximiliani tunc imperatoris Divionem obsedit, vastassetque ac depopu-

lata fuisset, si non sanctissimi protectoris nostri Benigni, ad quem confugiebant, sacrorumque in hac Divionensi oppido quiescentium sanctorum precibus, ac præ meritis esset liberata. Divino enim nutu, pacto inter nos et ipsos super maxima pecuniæ summa ipsis danda facto, ad propria remigrarunt. Sed non sine prædicti Patris, totiusque congregationis gravi infortunio. Tunc etenim combusta fuere S. Nicolai suburbia; necnon divi Petri ac sancti Spiritus. Ex quibus plurimi nobis singulis annis proveniebant census et redditus. Apud Sanctum Appollinarem omnia vastarunt, gravissimumque tunc detrimentum sustinuit illius loci prioratus. Alii quoque vicinorum locorum habitatores multa perdiderunt: excedebant enim præfati hostes ultra quadraginta quinque millium hominum numerum. Dederunt autem pro nostri ereptione cœnobii ab ipsorum hostium manibus tam memoratus abbas quam etiam conventus, duo millia librarum argenti, ultra jam dicta gravissima incommoda. Inde autem ob devotionem quam ad beatum Urbanum Lingonensis Ecclesiæ episcopum, hic olim sepultum, nunc quoque quiescentem, habebat præfatus venerabilis abbas, fecit fabricari capsam argenteam auroque plurimo decoratam, ut ibidem sanctæ pretiosæque præsulis reliquiæ conderentur honorifice. His temporibus quædam femina, Guillemeta nomine, mater Stephani, mulier quondam mercatoris, qui sub theca seu capsâ beatissimi patroni Benigni sensum precibus ejusdem recuperavit, migravitque in pace ad Dominum, pro anniversario ipsius nobis dedit summam centum librarum, quam manualiter tradidit conventui. Joannes Callot, magister cameræ, nobis donavit pro suo anniversario singulis annis per nos celebrando etiam summam centum librarum Turonensium; Joannes Moreaul hujus monasterii infirmarius, ad nostræ ecclesiæ ornatum, et ad divinum officium reverentius peragendum, dedit unam capsam auream amplam valde, ac miro modo compositam. His etiam diebus Theobaldus Demipont cognominatus, nobili prosapia ortus, et in hoc loco monachus devotione præmotus, fundavit et instituit luminare in die solennitatis corporis Christi, et per octavas. Pro quo debent duo cerei ante armariolâ lapidea, in quibus reconditur prædictum sacramentum, continuo diu noctuque lucere. Recepitque thesaurarius pro hoc singulis annis unum francum monetæ. Frater Joannes conversus apud Lariacum moram trahens, nobis pro suo anniversario manualiter tradidit quadraginta francos.

Præfatus denique venerabilis Pater cum supra scriptis ornamentis huic loco per eum concessis, nobis dedit duas pulcherrimas ac ditissimas aureas cappingas, arte quidem præclarissima compositas. Contu-

lit etiam nobis ornamenta majoris altaris viridia, compositione sericea, una cum duabus cappingis, cassola, dalmatica, etiam viridibus.

Hic autem reverendissimus Pater, velut omnibus clarus erat, ab omnibusque amabatur, suosque potenter tuebatur, ita ab omnibus expetebatur. Gregis enim Dominici apud Sanctum Germanum Autissiodorensis custos electus fuit; illiusque multis annis prudentissime curam gessit. Sed tandem honore postposito, tradito quoque onere religiosissimo viro domino Francisco de Bello joco, qui ejus consanguineus erat, litterisque ac scientia, morum etiam probitate pollens, hujus loci camerarius annis multis exstiterat, eum abbatem instituendo. Alias denique abbatias recusavit, Sancti scilicet Joannis Reomensis, Sanctique Sequani. Quas ambas humili prece ipsi de ejus bona conversatione certiores facti obtulerunt illarum cultores: cui per resignationem successit quidam vocatus abbas.

Oremus igitur cuncti, qui sub eorum protectione degimus, uti ille qui cuncta sub pedibus videt, moderaturque, et nutu proprio gubernat, ambos nobiscum diu vivere permittat sanos et incolumes; præstet sibi commissum gregem moribus et verbis instruere, ac docere concedat, et inspiret: quatenus post hujus ærumnarum vallis diuturnos labores, eos cum familia credita in æterna sua tabernacula, perpetuamque hæreditatem suscipere dignetur. Dominus Jesus Christus, qui cum Genitore, sacroque Flamine vivit et gloriatur per æterna sæcula.

Multi autem huic sacro collata cœnobio beneficia fuerunt, præsentem nunc inserenda pagina: verum quoniam prolixum foret cuncta recensere, præcantes ut hæc lectori satisfaciant, operi finem imponimus.

Ad insignis præclarique Patris, ac domini domini Claudii de Charmis, sacri, divi Benigni Divionensis cœnobii abbatis optime meriti, laudem conditum subsequitur exile carmen.

Clarus in hoc clarum claro cum nomine vitam

Ducens cœnobio, Claudius abba fuit.

Protulit illustris præcelsa Divio prole,

Sed voluit nobis hunc Deus esse Patrem.

Æneas Teucris, Samson quæ fecit Hebræis,

Quæ Solymis Salomon, contulit ipse suis.

Exaltata bonis hæc est ecclesia multis,

Subsidioque hujus facta decora Patris.

Ille suos tutus semper protexit; et omni

Nixu commissas multiplicavit oves.

Nestoreos illi dones Deus ipse per annos

Vivere; Phœnicis compleat hicque dies.

Parcaque cum tenerum distraxerit aspera flum,

Spiritus æthereos expetat (oro) lares.

Amen.